

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

Сніп

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб., на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число—5 коп. За-кордон—4 руб., 1/2 року—2 руб.

Річні передплатники одержать без-платний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
= вчора по понеділках, середах та п'ятницях. =

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більш статті, до друку не ухвалені, переходять в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГЛОШЕНЬ:

За рядок петіту попередю тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друку-вання не менше 3-х разів.

№ 19.

—>>< 6 (19) Травня. <<—

1912 рік.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

ЗМІСТ: Передовиця; К. Бич-Лубенський—Сучасні негативи (історично-патологічний нарис); 3 нашого життя; 3 Галичини; 3 поля літератури й науки; Дописи; Українська в чужих виданнях; Книжки, надіслані до редакції; Фел'етон: Вірші; Микола Гедзь—Spirillum patricianum ukrainofilicum.

6 Травня 1912 р. Харків.

Вельми обмаль маємо свідомих інтелігентних українко-патріоток, але й тих не вміємо оборонити від переслідувань, про які надходять звідуєль відомости...

Може, нігде в світі жіноче питання не має такої ваги, як у нас на Україні, але зміст жіночого питання є зовсім відмінний у нас, ніж у інших народів. Бо коли в інших народів справа йде про визволення жіноцтва з-під гніту чоловіцтва, то в нас на Україні, де жіноцтво раз-у-раз користувалося фактично рівними правами з чоловіцтвом, справа йде про те, що нація згубила своє жіноцтво і про те, чи не можемо ми надіятись на вороття свого жіноцтва. Нація лишилась без інтелігентного жіноцтва—ось страшний факт, який повинно виразно зазначити. Є інтелігентні мужичини, скажемо більше—є мужеська інтелігенція, але сливе нема інтелігентних женщин українок і зовсім нема жіночої інтелігенції української. Окремі українки-патріотки тільки підкреслюють загальний безвідрадний стан: нема українського жіноцтва.

З уст жіноцтва, яке носить стародавні українські прізвища і через те наче вважається українським жіноцтвом, ми раз-у-раз чуємо найпогіршливіші слова і бачимо найприкрійші відносини до українства. Се жіноцтво вищих та середульших шарів на Україні. Воно ні трохи не соромиться виявити своє гидування українством. Ніякі заборони та ціркуляри не роблять стільки шкоди українству, як оті відносини жіноцтва на Україні. Жіноцтво вищих та середульших шарів на Україні загально вважає актом найбільшої нечестности українську мову в «поряднім» товаристві й одно-стайне осуджує український рух. Воно є нашим найгіршим ворогом і zarazом найкращим агентом обрусительства. Безоглядна ворожнеча до українства, до всяких проявів української національної думки—се те спільне, що є і в чорносотенки і в лібералки і в соціально-демократки! І коли чужомовне чоловіцтво на Україні йде на якісь компроміси з українством, виз-

нає хоч в принципі за українством право на існування,—то жіноцтво не знає ніяких уступок в боротьбі з українством. Скелею з гострими боками стоїть воно проти українства.

Ні одна жінка з вищих та середульших шарів на Україні не може без відрази подумати, що її діти вчитимуться по українськи або навіть хоч розмовлятимуть в освіченім товаристві на тій «мужицькій» мові. І навіть жінки патріотів-українців вщипляють своїм дітям зневагу до українства. Навіть жінки патріотів! Знайти свідому українку-патріотку поміж вищим чи середульшим жіноцтвом на Україні се так же важко, як оазіс посеред африканської Сагари. Свідома українка-інтелігентка се таке прегарне явище, про яке ми тільки мріємо...

«Нація може видужати після конфіскації провінцій, після конфіскації багатства; може підвестися після величезних воєнних контрибуцій: та ніколи не може одужати після найстрашнішого з усіх актів війни, після конфіскації свого жіноцтва», каже Дрепер.

А таку конфіскацію жіноцтва вищих та середульших шарів пережила російська Україна на протязі XVIII та XIX віків.

До сього спричинилася політика центрального правительства, яке загадало своїм вищим агентам пильнувати, аби дівчата з найбагатших та найзначніших родин українських виходили заміж за росіян. Се політика, уперто та невпинно проведена, дуже швидко дала свої наслідки: завдяки мішаним шлюбам цотомство вже не було чисто-українським, дедалі роблячись по крові, духу й психіці усе більше чужим. Завдяки все новим та новим мішаним шлюбам тіп героїчної українки, такої чарівної та принадної, тіп XVI та XVII віку не тільки психологічно, але навіть фізично виродився, на скільки справа йде про вищі шари. Але кожна вироджена мати давала життя ще більше виродженим дітям—покручам, завдяки невпинному допливу чужої крові. Нині лишилося занадто мало родин з вищих шарів, які можуть бути названі українськими. І таким чином XX вік застає на Україні вищі шари в безбарвній мішанині з двоїстою душею з погляду психофізіологічного. Та хоч доплив чи домішка чужої крові розкладає психологічний тіп, руйнує його, але могутній стихійний вплив низин, які раз-у-раз викидають на поверх нову

інтелігенцію — сей вплив з національного погляду був би рішучий і українська нація спромоглась би всмоктати в себе ту утворену мішанину й надати їй усі прикмети українські, коли-б на переході не стала школа.

Дівчата нашої нації по школах віддавна виховуються на правдивих янічарок. Про вищі шари не треба цього й доказувати. Але навіть дівча, взяте з родини ще зовсім української, з низчих шарів, по укінченню школи робиться цілком чужою для своєї нації. Школа навчила її зневажати свою націю, погорджувати матерньою мовою, гидувати своїм народом. Школа зробила з дівчати моральну кастратку, яка, вернувшись до своєї родини, своїм впливом деморалізує близьких людей. Про дівочі гімназії та інститути на Україні можна без прибільшення сказати, що се є найбільші кубла винародовлення, найдужчі фортеці ворогів наших. Виховувати свої діти по таких школах — се свідоме самогубство з боку українського громадянства, се значить, посилати свої діти на певний загиб.

Густий морок скрізь по хатах,
Густіший в будинках,
Що нема душі живої
В сестрах українках...
Що пониклим в'ялим серцем
Москалів кохають,
Покохавши, паненяток —
Москалят рожають.

У великому обуренні гукав се колись геніальний не визнаний українським громадянством гнівний пророк — Куліш.

Всім відомо, яка велика різниця між інтелігентною полькою, а українкою в тих же самих політичних російських обставинах. Сучасна полька се людина, яка одушевлена найкращими, найдужчими патріотичними почуттями, що роблять з неї героїню щоденної боротьби за права свого народу, тим часом українка — се поганий шашіль, під'ідень, що точить і підгризає найглибше ще заховане, ще живе останнє коріння нашого національного існування. Куди не можуть проповзти ворожі заходи, де безсилі суть усі ціркуляри, там руйнуючу роботу провадить українка не

за страх, а за совість, провадить в тупій певності кастратки, що вона робить культурне діло. Українка власними руками кидає свої діти в пельку Молоха, що пожирає націю нашу.

Коли полька словом і ділом утримує слабодухів з поміж польського чоловіцтва від вчинків зради та відступництва, тоді українка словом і ділом зневажає тих небагатьох з поміж українського чоловіцтва, що не чинять зради та відступництва.

Українське жіноцтво вищих і середньох шарів в своїй масі се розкладовий деморалізуючий чинник в сучаснім житті української нації.

Жіноцтво тих шарів української нації сконфісковане і через те вищі та середньох шари на Україні навіки згинули для українства, ніколи вони не відужають, ніколи не вернуться до свого народу, хіба знов-би якимсь чудом жіноцтво вернулось до нас. Але чудес нині не буває. Усе є наслідком певних причин. І без усунення причин не можна сподіватись зміни наслідків.

Цілою надією української нації в Росії є жіноцтво низчих шарів.

Воно єдине є джерелом будучих поколінь українців, воно єдине є дійсною реальною стихійною силою українства. Коли-б і се жіноцтво спромігся великий Молох сконфіскувати, був-би тоді «кінець Україні». Але се джерело старої української культури, сі невідомі носительки стародавньої української традиції, сі ховательки домашнього вогнища — вони в небезпеці. Перед ними раз-у-раз приклади й зразки деморалізованого жіноцтва вищих шарів. Але найголовніше: чужа школа, яка вже знищила вище й середньох жіноцтво, нині широко роззявляє свою хижу пельку на жіноцтво низчих шарів.

Вже й з жіноцтва низчих шарів починають фабрикувати янічарок. Проти цього з'явища ми повинні вжити всіх заходів, бо се замах на джерело нашого життя національного. Проти цієї напасти ми повинні боротися. Боротьба за наше жіноцтво, боротьба за українку — нехай се буде нашим девізом.

Українка в небезпеці! Ми повинні її врятувати, бо рятуючи її, рятуємо себе, свою майбутність.

Автоном Худоба.

* * *

Я люблю свої страждання —
Вони будять у мені
Нові думки, почування —
Не дають заснути мені.

І з грудей, як з океана,
Викликає дужий спів —
Кожен біль новий, чи рана
І новий дає мотив.

І струмком співучим льються
Кров'ю скроплені пісні:
То ридають, то сміються,
То веселі, то сумні;

Часом сумом душу крають
І спинають в жилах кров —
То вони оповідають
Про страждання і любов...

Микола Гедзь.

Казки та оповідання з недійсного життя.

I. Spirillum patricianum ukrainofilicum

(Дісертація на доктора Патріотизму).

III.

Ті два дні я перебув у найбільшому турбованні. Мені все увидалось, що Тарадієнко не з'уміє, як слід, роздратувати свого тестя і ціла справа пропаде за марне... В ранці призначеного дня я живо схопився з ліжка, не зважаючи котрею ногою треба попередити стати і натягнувши на себе якусь одежку, метнувся до Тарадієнка.

Ледви ввійшовши до кабінету мого приятеля, я зразу пильно на нього глянув: вид йому був святочний і натхненний, очі йому блищали якимсь пишним сльозом. Без слів я зрозумів, що бактерії «щирого українофільства» були вже знайдені і відкриті...

На хвилину мені захопило духа! Боже, світе! Які можуть бути наслідки цього великого відкриття! Адже воно визначає революцію української справи! Адже від нині можна буде прищепляти щире українофільство, наче віспу. Милій Боже!

К. Бич-Дубенський.

Сучасні негативи.

(історично-патологічний нарис).

Ієромонах Іліодор, молодий денем і тілом «старець» Распутін, братець Мітенька, братець Яков та ще кілька братців, їх же *nomina sunt odiosa*; всі ці імена трохи не кожний день пистять на газетових шпальтах. Про цих діячів сучасного становища вже досить писали, досить пишуть і ще доволі довго писатимуть. Їх то вихваляють до небес та обзивають спасителями — стовпами віри та держави, то глузують з них та з скреготом зубовним проклинають немов нащадків пекельних. Ми маємо ще й других діячів сучасного морально-релігійного руху, які хоча й не належать до церкви, але все ж таки мають велике значіння, як джерела сучасних каламутних течій — це Блавацька, фундаторка теософізму та її наступники Ані Безаніт, Чатарджі та ще ціла низка теософів та спіритів різного гатунку, імен яких зараз і не пригадаєш.

Діяльність всіх цих людей, їх впливи не тільки вже яскраво визначились але й вирости у досить грізні форми, і настає час, коли ми повинні розібратись, яко мога, бо вже не можна мовчати.

Насамперед, що це за люди? Чи це є керманічі течій, чи фетіші, або ж віхи для тих течій?

Визвольний рух випіс на поверхню за наші часи чимало діячів, які до тієї години сиділи собі смирно, робили свою консісторську працю і ніхто про них навіть не чув. Про між цих людей знайшлися справжні політичні ватажки: О. Віталій почаєвський, єп. Антоній волинський, єп. Євлогій холмський, єп. Гермоген саратовський, Володимир московський і др. До них якимсь боком пригулився ієромонах Іліодор. Кажу якимсь боком через те, що дальший розвиток діяльності цього оборонця реакції та старого ладу виводить його перед очі зовсім у іншому світлі. Його попередню діяльність з різними політично-публіцистичними вибриками не можна брати на увагу, не можна лічити за дійсну, позаяк це були малі свідомі рефлексії, через те що мікробам Іліодора, Грицька Распутіна, братців Мітьок, Яковів та їм под. не було ще того тривкого ґрунту, на яким би вони могли укорінитись, підвестися в увесь свій зріст і з'ясувати своє дійсне обличчя — обличчя *faulus*!

Нині переглядаючи їх сучасну діяльність ми повинні обізвати її діяльністю фалічною, яка зросла та вихохалася

на ґрунті істеро-еротичного настрою. Ми дуже раді, що цей запах релігійного еротизму вже починає бити у ніс, дає можливість уловити себе і цим самим запобігти з'ясувати дійсну роллю цих побожних істинно-руських батюшок і їх наступників та наступниць, чи то з високих, чи то з низьких верств громадянства. Ось що ми читаємо в третій книжці жур. «Руская Мысль», за цей рік, у ст. д. Патрішкіна: «Коли Іліодоровському рухові повинно мати розвій, то тим яскравіше та рішуче повинно виступити його дійсне значіння елементу жіночої морально-сексуальної скаліченності. То зовсім не є випадком, що найулюбленим акафистом у Свято-Духовському монастирі вважається акафист Божої Матері, що, як відомо, зачала од св. Духа. Можна рішуче сказати, що не літургія, яка занадто туманно оповідає про таємність зачаття, є велике свято, а самий *факт* таємности безпорочного зачаття.

Тепер уже відомо, що багатьом жінкам ласки їх чоловіків стали мерзотою після того як вони зазнавали солодощів монастирських містерій. Жінки Свято-Духовського монастиря вбачають у особі Іліодора Духовного Супруга. Коли починають з ними балакати про це, то дівчата соромливо одмовчуються, жінки ж поведуться різко та нахабно. Цікаво, що ієромонах Іліодор одного часу дуже дружив з Грицьком Распутіном, який *літерально* розумів слова «о бані водной».

У той час ієромонах Іліодор не досить суворо відносився до читань Грицька Распутіна. «Йому надано цілувати та обнімати Вас, а мені не надано», одповідає Іліодор деяким лоскотливим наступникам, коли ті посоромлені поведінкою «старця» звертались до Іліодора та прохали пояснення про Распутінське рукоприкладство. З цієї відповіді видно, що о. Іліодор благословляє огнєве (сластне) запалення, як от самих грубих його випадів, так і до «таємних веселощів чистих дів», веселощів найбільш приємних монахові». «Йому надано, а мені не надано», каже Іліодор і у цій фразі ми маємо ключа до впливу Іліодора на стовпище. З багатьох нарисів можна виявити собі обличчя ієромонаха. Іліодор не тільки фанатична, але й нервово хвора людина. Він недугує тією гострою формою первової хвороби, яка доводила його до екстазу, за малим тільки не переходить у форму справжнього епілептичного біснування. Біля такої людини, з покон віку, завжди збирались ті люди, обох полів, яким становище життя розсмикало не тільки морально, але й фізично всю їх нервово-органічну істоту. Ця аномальність первова взагалі

було сумніву, що перед мене були мікроби «щирого українофільства»... До їх стала наближатись якась паличка і вони враз розбіглися. Зворушений тим, що я побачив, я одвів очі од мікроскопа і глянув на мого приятеля. Він допитливо дививсь на мене. Тоді схилиючись перед ним я мовив: «Вітаю тебе, бо тобі належить найбільше з сучасних відкриттів! Вітаю тебе, найкращий сину України!» Він обняв мене, видимо те-ж зворушений, і наші слізи злились до купи. Коли я трохи заспокоїв своє хвилювання, я знов підійшов до мікроскопу. Винайдені мікроби саме тікали від якоїсь товстої палички, що наблизилась до їх, а на тім місці, звідки вони так прудко бігли знов лежав розірваний на шмаття толуб одного з тих мікробів. Страшне підозріння встало перед мене марою і кров моя взялася кригою: «Що коли вони всі розірвуть себе взаємно? Адже тоді досвід неможливий, неможливе й прищиплювання!» І я гукнув се мому приятелеві. — «Треба хпатись!» відповів він. Я вже сам те завважив. Та й люті-ж бестіони. Зараз буде готова желатина. Там їм не буде вільно ані бігати, ані гризтись». — І він став поратись біля желатини. Коли все було готове, він пересадив із першої пластинки на желатину цілу громаду. — Тепер хай усе заспокоїться», промовив він. Мені цікаво було дуже глянути, чи до вподоби мі-

Що се буде? І невпинне бажання побачити ті дрібні створіння, що чинять із звичайних людей «щирих українофілів», побачити їх на власні очі запанувало мною, захопило мене... Я тільки й спромігся вимовити: «Де?»

Він ткнув мені без слів на мікроскопа. Я припав оком. По між різними кокками, паличками та карлючками я назирив скільки мікрофітів, яких ніколи попереду не бачив. Вони наче були чимсь залякані, бо ледві яка-небудь карлючка або паличка наближалася до одного з тих невиданих мікрофітів, як вони чим-дуж тікали на інше місце, що найбільше туди, де купами сиділи непорушно кокки льоальності та благонадійності, гладкі та повні, мов стручки, ніби шукаючи в їх заповіді. Це були дуже характерні ознаки і в мене забилося серце: певне, се й були мікрофіти «щирого українофільства». Але я дививсь далі. Покрутившись біля кокків льоальності та благонадійності і зібгавшись у клубочки, невідомі мікрофіти помалу посунули у темний кут і збились там до купи. Палички та карлючки тим часом пишались навидночі і ніщо не каламутило повного супкою, що панував у кутку. Трохи згодом мікрофіти заворушилися, потім швидко закрутились і заборикались... Коли знов усе стихло, я побачив на споді одного з тих мікрофітів, розірваного своїми на шмаття... Не

одбувається або ж на людях з де-яким хибним полового стану, або ж сама собою утворює чи то моральне, чи то фізичне сексуальне недугування. «Йому дадено, а мені не дадено», але те «дадено» для де яких людей є гидота, а «не дадено» наводить на сумнів—як це так? Така могутня, міцна духом людина і на тобі—«не дадено».

Ба ні! Йому дадено, дадено далеко більш ніж тому сластникові; він може захопити далеко більше, далеко глибше; з ним можна навіть коїтуватися думкою; і вже ця одна думка про духовний coitus, та невідомі солодощі робить велике вражіння. Ось які прочварні думки виникають на хворому ґрунті релігійно-істеричного захоплення. Про них не можна мовчати, бо таке становище не тільки побільшує хворих людей, але воно псує релігію богохульними брудними випадками істеричного еротизму.

Воно руйнує моральні та громадянські підвалини і розбиває до щенту дружинне та посемейне життя. Всі ці події наводять на думки, що всі ті теорії про якесь то особливе, ні до чого не здатне розвитку всеросійської істоти, яку не можна, а-ні виміряти, а-ні зважити, якій можна тільки вірити, є пустопорожні, красні байки. Ніякої такої особливості у розвитку не було. Були історичні перешкоди, які на довгий час задержували цей розвій, наносили на нього великі шари мулу та каміння,—які або ж давали зовнішню фарбу чогось самотнього, або ж калічили вільний зріст, але по трохи та по малу поступовий розвій ішов своїм звичайним шляхом, тим шляхом, який народи переходили на протязі тисячеліттів. Ріжниця була лише в тому, що одні народи, маючи менші перешкоди, добігали до кінцевої мети жваво та швидко, другі млявіше, а треті і досі ще не встигли і ніби то постаріли та посивіли, а все ж таки переживають дитинство. Колиб був живий всім відомий Бен-Акіба, то він, почувши про іліодоровщину, огарошників, оргіастів, лігу вільного кохання та инш. еротичні примхи, сказав би: «Бувало, бувало! все це вже бувало!» І був би правий.

У історичних анналах середньовіччя ми маємо ось яке свідомство: Року 1550 у монастирі Св. Брігітти, у Ксанфі спалахнула епідемічна пошесть якогось то морального божевільства черниць.

Черниці жалілися на те, що славетні того часу патери Гофріди із Марселя та Грандье із Ледена спокусили їх на гріх.

Патер Грандье мав великий вплив на всіх Леденських жінок. Чутки про його твердість та непорочність дійшли до

монастиря і всі мешканки запалилися жагою небезпреміно мати його за свого духовника. Він власно домінував та захоплював всі їх помисли, бодай черниці зовсім не знали його. Велика численність черниць, що хворіли на істерію та німфоманію, переконалися швидко у тому, що вони так міцно прагнуть до патера Грандье через якусь то його чарівничу силу. Черниці переживали у помислах своїх всі перепетії кохання та коїтування з інкубом у обличчі пат. Грандье. У часи екстатичного запалу черниці верзли паскудні річі та підкреслювали їх соромницькою поведінкою.

Середні віки мали досить грубі звичаї через те і виявлення божевілья приймали жорстокоцінічні форми, яких не можна рівняти з виразами релігійно-еротичного божевілья Св. Духовських сестричок—співачок нашого часу. Але при пильному оглядові ми запевняємося, що причина хвороби, як Урсулінок монастиря Св. Брігітти, так і сестриць—співачок С. Духовського монастиря і їм под. була одна і та ж—істеро-еротизм. Урсулінки знайшли собі у патерах Гофріди та Грандье об'єкт духовно-сластного екстазизму, наші-ж сучасні сестриці знаходять цей об'єкт у Іліодорах, Грицьках Распутіних, Митьках та Яковах які, своєю знервованістю пробуджують у хворому жіноцтві страшенні інстинкти.

Правда, тепер ми маємо у цій справі зовсім другі наслідки; середньовікових патерів Гофріди та Грандье обвинувачено в зносінах з нечистою силою і спалено живцем. Монаха Іліодора не обвинувачено в цих зносінах, але як людину непокійну та не безпечну посадовлено у флоринцеву пустинь. Але все це не міняє справи.

3 нашого життя.

◀ 27-го квітня у Києві помер відомий серед українського громадянства діяч Михайло Васильєв. Небіжчик (він був останніми часами управителем заводів братів Терешенкових) був свідомий українець і вельми прислужився як працею, працюючи багато на полі української етнографії, так особливо матеріальною допомогою справі українського відродження.

◀ Справа відокремлення Холмщини. 26-го квітня Державна Дума остаточно ухвалила законопроект про відокремлення холмщини—«Холмщина вилучається з Варшавського губернаторства й віддається під безпосередню зверхність міністерства внутрішніх справ». Проти відокремлення промовляли депутати—поляки. І хоч найбільше законопроект цей торкається українців, факт цей

крофітам ця ласа страва, але Тарадієнко рішуче відхилив мене: «Почекай!» каже, «тим часом нехай поміркуємо, як назвати нових мікробів».—«Адже це правда», гукнув я: як-же ти хочеш їх назвати?»

Він сидів нерухомо, нічого не відповідав і важко сопів. Я зробив те-ж саме. Трохи згодом він почав так казати: «Ти знаєш, що цих мікробів я добув із слини мого тестя. Отже мені б хотілось прозвати його ім'ям винайдених мікробів. Але, мені здається, що це буде трохи ніяково, коли сказати, що це bacillus пана N... або coccus пана NN... чи правда?»—«Мені те-ж здається» відповів я. Тим більше, що твій тесть може не зрозуміти мотива, що керував тобою, та ще, чого доброго, образиться, добачаючи в тій назві посьміх. — «Адже-ж» казав Тарадієнко далі: «вже самою назвою я мушу зазначити природу і прикмети винайденої мною спірілли. Знов-же я не можу скривдити тестя. Що його робити? Як погодити ті супротивності? На яку ступити?» І вираз болю й розпучки з'явився йому навиди.

— «Ось слухай лишень!» озвався я до нього: «назви ти сього мікроба spirillum ukrainien' та й годі».—«Ніколи!» скрикнув він. «Ніяким чином! се була-б кривда й образа для всіх українофілів, бо то б мало визначати, що ті спірілли, яких українофіли з такою пильністю виплекали, виховали й культі-

ували в собі—розповсюджені у цілої української нації! Коли в звичайного українця, не патентованого українофіла і можуть бути такі мікроби, то лише в ембріональному стані, зовсім не культивовані. А се така ріжниця, як між лісовою грушою дичкою і гарною висококультивованою грушею-дюшесою. Се-ж треба розуміти. Ні! Ні! Ніколи так не назву». В тих словах безперечно була висока правда. Так! Так! Українці ріжняться від українофілів! І відрізняються дуже. Яка шкода! Як би хотілося, щоб се не було так..

Згодом я промовив: «Але-ж, здається, і я маю деяке право голосу, бо відкриття мікроба українофілства, в значній частині маєш завдячити мені! В усяким разі ідея моя!»—«Що?!» зарепетував Тарадієнко: «Твоя ідея?! Але-ж твої мікроби в крові! Там і шукай!» Кожен може бачити, кільки було в тім правди, через те. Я почув себе ображеним в моїх найліпших чуттях! Не зважаючи на те, він трохи згодом промовив: «От так справді буде добре!» Я хотів мовчати, але не втерпів.—Як? спитав у його. Я даю ось яку назву», поважно сказав він: «spirillum patricianum ukrainofilicum». Справді, краще не можна було приміркувати: спірілла благородного українофіла!

І від разу моя уява намалювала мені, як здивований світ дізнається про відкриття нової спірілли, як шану-

уперто замовчувався й замовчується як в російській та польській пресі, так і в думських дебатах. Української людности холмщини не питано як їм житиметься краще—під зверхністю варшавського ген.-губернатора чи міністра внутрішніх справ, але певно, що народ на холмщині і тепер, так само як і раніш житиме не в роскошах та добрах, а в темряві, безправности й злиднях...

◀ *Московське товариство „Кобзарь“* на останніх загальних зборах постановило послати 50 карб. на пам'ятник Т. Шевченкові і 50 карб. на національний дар Іванові Франкові. Крім того, товариство постановило уряджати що-року вечір на користь фонду пам'ятника Шевченкові і свій перший вечір в осінньому півріччі присвятити Ів. Франкові. Постановлено також видати найцікавіші з етнографічних матеріалів, зібраних покійним д-ром Гринином, і продати на вечірках товариства українські кустарні вироби.

◀ 21 квітня Подільська „Просвіта“ впорядила літературно-музично-вокальну вечірку по такій програмі: «Про словаків» — реферат 1) В ночі на могилі (тріо); 2) За тучами за хмарами (тріо); 3) Мухка—декламація; 4) Та не дай, Господи нікому (соло); 5) Не забудь юних днів (дует); 6) Медвідь (декламація); 7) Стоїть гора (соло); 8) В лікарні (оповід); 9) Попурі із оп. «Чорноморці» (хор); Попурі із оп. «Катерина» (оркерстр); 11) «Мертве тіло» та «в суді» — декламація. Декламував д. Самарин, гості дуже задоволені ним, оплески невгаваючи викликали «ще раз».

◀ *Протиукраїнські виступи.* У селі Котельві, на Харківщині, місцеві крамарі вживали всяких заходів, щоб закрити товариську крамницю, коли ні що не помогло, вони написали до начальства донос, що товариська крамниця має нахил до сепаратизму, бо в ній продаються українські календарі, і хоче заснувати окрему од Росії республіку. Де кому цей донос припав до вподоби і вже вжиті заходи, щоб знищити ту „крамольну“ крамницю.

◀ *Заборона української мови.* Полтавському музично-драматичному українському гурткові заборонено говорити українською мовою на загальних зборах. Помічник пристава сказав, що заборонить наказав поліцеймейстер, котрому він докладавав, що там говорять по українському і наказав, що збори вести можна „только на общегосударственномъ языкѣ“.

◀ *Арешт українського письменника.* В газетах промайнула звістка, що в Києві сими днями арештовано відомого українського письменника Гната Хоткевича, котрий виїхав туди з Галичини. Г. Хоткевич приїхав до Галичини р. 1906 і жив там до останнього часу.

◀ *Пам'ятник Шевченкові і хорольський патріотизм.* З пам'ятником великому Кобзареві України знов пригода сталася:—

ватимуть молодого, талановитого вченого, як ростиме його слава!

Я уявив собі заклад, де плекають чисту культуру спірілли, заховуючи від усяких ворожих впливів. Я уявив собі, як відти спірілли розвозять на плід по всій Україні і прищеплюють її дівоцтву й парубоцтву українському... І я вже бачив духовними очима, як ціла Україна українофільтується... Моє серце розм'якло, зникла ворожнеча і я впав Тарадієнку на груди, обіймаючи з цілого серця. Але буди практичною людиною, я постановив не губити хвилини і скористуватись, чим можна. Запевняючи, що я хочу принести себе в жертву науці, я прохав Таралієнка прищепити нову спіріллу першому мені. «Таким чином» гадав я собі — «певне, зроблюся членом громади українофілів і, значить, не буду забутий історією, як і кожний з щирих українофілів!» Але мабуть Тарадієнко вгадав мою мету, бо він незвичайно проникливий чоловік.

Дбаючи про сувору замкненість і бездоганну чистоту фамілійної організації українофілів, він хитко відповів мені: «Побачимо!» Похололо в мене на серці і хоч я удав ніби зовсім певен, що відповідь буде вдовольюча, але в душі зрозумів, що ні Чоботинський, ні Позичайло, ні Охріменко, ні решта славновісних та високовчених українофілів ніколи не дадуть мені прищепити спіріллу...

Хорольський справник конфіскував у одного з місцевих горожан лист на збирання жертв на пам'ятник і сам вернув його в Шевченківський комітет, заборонивши збирати гроші на пам'ятник на Полтавщині з доручення Київського комітету.

Цілком не законно одбираючи листа й зовсім безпідставно не дозволяючи збирати по йому жертв (лист од Київського комітету офіційної й законної установи—дійсний для збирання жертв скрізь в Росії), хорольський справник—патріот промовив: „з якої речі ми будемо посилати гроші в Київ, а не в Полтаву? Хіба для того, щоб Київ потім хвастася, що він сам поставив поетові пам'ятника“.

3 Галичини.

◀ *Боротьба за український університет.* В Галичині де далі, то все гострішої форми набирає боротьба українців з поляками—суперечки за український університет. Українцям уже добре відомо як поляки не противляться заложенню українського університету у Львові. Не тільки ректорат Львівського університету став у цій справі на перешкоді українцям, не тільки міська Львівська рада на своїх зборах винесла резолюцію „противитись рішуче заложенню українського університету у Львові й послати до Відня депутацію, яка-б пропонувала цю резолюцію парламентським і правительственным кругам“. Довідуюсь тепер, що й студентство польське, слідом за польськими професорами, на зібранні ухвалило противну українцям резолюцію—„Збори висловлюють переконання, що треба розпочати серед молоді й суспільности сильну акцію, щоб показати небезпеку, яка випливає для польськості міста Львова і східної частини краю через заложення українського університету, а також небезпеку, яка випливає з того, що цю справу обговорюється в Відні“. Крім того справу заложення українського університету обговорювано на зборах т. зв. „Подольків“, себ-то партії польських поміщиків Східної Галичини. Подольки прийшли до того висновку, що український університет не сміє повстати без згоди поляків, що він не сміє повстати у Львові, бо в такому разі він пошкодить польонізації краю.

Та цими протестами та резолюціями полякам годі було обмежитися—оце недавно в ратушевій залі Львова відбулася ганебна, розбійна демонстрація поляків і збори самі скликані були під одвертим кличем—„Розб'ємо проти українського університету!“

Ці збори чи віче вшехполяків мало цілком розбихацький характер—на йому просто закликали поляки до справжньої збройної боротьби з українцями і по зборах ціле віче рушило демонстраційним походом до університету.—От як поляки не противляться заложенню українського університету!

◀ *Депутація українців у правительство.* 7-го травня н. ст. у Відень приїхала депутація від українців міста Львова в справі українського університету. В депутації взяли участь проф. В. Шулькевич, о. Чапельський, д-р Озаркевич, д-р Федак і інші. Депу-

«Коли хочеш» додав Тарадієнко: «приходь завтра знов сюди, побачиш, як живуть наші вихованці... На сьогодні досить. Але знаєш... поки що... не кажи вікому про моє відкриття: я хочу всіх ударити несподіванкою».

IV.

Сливе цілісеньку ніч не міг я заплющити ока, бо мені спало на думку, що спірілли поїдять себе взаємно. О девятій у ранці я побіг до лабораторії. Приятель був уже там. Його сур'юзний та поважний вигляд дуже імпонував і я мусив признати, що з нього буде дуже добрий професор. «Уяви собі» мовив він з турботою: желатина, мабуть, їм не до вподоби. Вони себе почувають зле». З чуттям глибокої ніжності глянув я через мікроскоп. Мікроби сиділи тихо, інколи ледві ворухались, наче хорі, хоч на погляд були гладкі й ситі. Сиділи окремо одно від другого. «Я вперше бачу, щоб мікроби так себе почували на желатині» сказав Тарадієнко. — «Але-ж, голубе мій!» відповів я: «на мою думку, їх слід посадити на иншу поживу, ніж желатина. Се-ж спірілли, а не кокки або карлючки. Вони мабуть вживають тільки пісне, особливо, коли зважити, що це спірілли «щирого українофільту!» Пам'ятаєш, що каже поет: «Пісний сеledий рай знайду з пісними Русинами»... Се ж каже Франко!

тація спершу одвідала президію українського клубу, а потім пішла до президента міністрів гр. Штірка і міністра прівіти Гуссарека. Депутація звернула увагу міністрів на всі провокації польських шовіністів, особливо на провокаційну ухвалу ради міста Львова і представила їм домагання усього українського народу. Обидва міністра поставилися дуже прихильно до домагань тих і заявили, що справу заснування українського університету у Львові будуть обстоювати з свого боку і намагатися, щоб її було полагоджено на користь українців.

◀ *Українцям не можна складати жертв на національні цілі!* З якою дикою претензією ставляться поляки до українців, свідчить такий факт. В Коломиї місцевий адвокат українець Дембіцький пожертвував на фонд „Рідна Школа“ 1000 корон. Місцева газета написала з приводу цього фонду, що як, мовляв, Дембіцький сміє жертвувати гроші на українську рідну школу, коли серед його клієнтів є й поляки, а з цього заробітку на поляках дає на українську школу!!

◀ *Перша українська приватна семінарія учительська* заснується з початком 1912—13 шкільного року в Коломиї місцевою філією українського товариства педагогічного.

20.100 корон! З початком 1911 року засновано у Львові нове бурсове товариство „Українсько-руська бурса ім. Митрополита гр. Шептицького“, яке поставило собі метою виховувати в потрібних дусі шкільну молодь українську, а передовсім купити будинок для цієї бурси. Українці гарячо взялися за складання жертв і тепер маєть 20.100 корон. Але ж для того, щоб купити будинок треба хоч 30.000 корон. Через те товариство ласкаво запрошує усіх українців складати жертви, щоб зібрати ще 10.000 корон. Жертви треба присилати до Земельного банку у Львові: ул. Підвалія ч. 7 на вкладову книжку ч. 793, зазначивши, що гроші призначені на українську бурсу ім. митрополита гр. Шептицького.

◀ *Бібліотека „Народного Дому“ в небезпеці.* Як повідомлялося в нас, справами „Народного дому“, що був виключно у руках москвофілів порядкуватимуть тепер і українці. Тож не задоволені з цього москвофіли аби помститися над українцями, вивозять цілими купами найцінніші книжки з бібліотеки „Нар. Дому“ у Львові до Петербургу. Дивно, що нема кому спинити цю огидну й злочинну роботу нащадків Дениса Зубрицького.

◀ *Польська справедливість.* При розділі субвенцій на академічні товариства призначив краєвий виділ з загальної суми 5000 корон тільки 550 корон на українські академічні товариства. З того дістала „Академічна Громада“ 150 кор., „Основа“ 200 корон і „Акад. поміч“ 200 кор. Решту ж—4450 корон забрали польські товариства. Се називається польською справедливістю й рівним трактуванням обох народів.

— «Може й справді» відповів Таралієнко: «я ще вчора частину їх садовив на буліон, але там теж самісеньке: якісь хорі, без життя, без руху. Може й справді вони кохаються на пісному. От ми їм зараз дамо бараболі! «І мій приятель почав готувати картофляну поживу. Упоравшись, він посадив спірілли і казав почекаати до завтра. Тимчасом голосно почав марити про будучину. Він зважався об'їздити цілу Україну, роблячи по всіх більших містах відчит про своє велике відкриття з науковими демонстраціями. Звичайно, ці демонстрації не матимуть демонстративного характеру. Боронь Боже! Це тільки пошкодить і українській справі взагалі і українській нації окремо, тим більше, що наука раз-у-раз єсть інтернаціональною. Тут навіть він хоче узятись до дипломатії: щоб зробити справу цілком легальною, він поперед усього подасться до Петербурга. Там він читатиме реферати про своє відкриття у петербурзькому медичному Товаристві, де президентом є особа з царської родини. Можливо, що коли велебно присвятить свою працю про *spirillum* президентові, то цей добуде для нього ордер. Це цілком можливо. Адже Кох дістав ордер від німецького імператора. Чим він гірший від Коха? Власне, ордер його не цікавить, але дуже важне єсть припущення з боку російського уряду великих заслуг українських

3 поля літератури й науки.

◀ *Нові книжки.* Невтомний наш бібліограф М. Комаров, бібліографічні праці якого мають безперечне й велике значіння для кожного, хто вивчає або хоч цікавиться історією української літератури, видав оце в Одесі нову працю свою по бібліографії— „До української драматургії“—збірки бібліографічного знадібку до історії української драми і театру за 1906—1912 роки. Книжка ця містить в собі другу частину праці по бібліографії українського драматичного письменства (першу частину за роки 1815—1906 видано в Одесі ж таки р. 1906-го); упорядковано книжку цю також як і всі інші праці д. Комарова, дуже совісно, з великим знанням діла й пильністю, видано її чепурно й дбайливо. Поділено книжку на дві частини. В першій частині надруковано список драматичних творів українською мовою, а в другій—писання про українську драму й театр: До книжки додано „Додатки та поправки до 1-ої частини книжки „українська драматургія“, перелік п'єс по алфавіту і іменний покажчик авторів і артистів. Появу цієї книжки д. Комарова можна тільки привітати. В наші часи в драматичному письменстві українському з'явилося стільки нових річей, що без спеціального бібліографічного покажчика годі розібратися в них і знайти серед них справді путящі й гідні як до читання так і, особливо, до вистав.

◀ *Петербурзьке „благодійне товариство видання користних дешевих книжок“* видало кілька нових книжок між іншими й дуже гарно зложену читанку „Рідна школа“ С. Черкасенка. Книжка видана дбайливо й чепурно, як і взагалі книжки благодійного товариства. Матеріал для читанки взят з творів кращих українських письменників і поетів, багато доброго матеріалу дав і сам упорядник читанки. Серед українських читанок є по книгарнях, що правда, дуже гарна читанка Білоусенка—„Вінок“, але вона надто дорога, тим то видання читанки Черкасенка (коштує вона усього 45 к.) можна тільки привітати.

Вийшов з друку збірник оповідань Г. Васильківського „До ґрунту“. В книзі уміщено оповідання—Самотній, Феєрія. До ґрунту.

◀ *Книжка проф. М. Грушевського.* Як повідомлялося у нас, проф. М. Грушевський видав нову книжку „Про українську мову й українську школу“. В книжці зібрано було статті професора, друковані колись у „Селі“. Поліція skonфіскувала 3500 примірників книжки ще в друкарні. Але ж коли справу конфіскації цієї книжки було розглянуто в Київській Суд. Палаті, конфіскації не затверджено і книжка продаватиметься по книгарнях.

◀ *Зміна в редакції Л.-Н. Вістника.* З четвертою книжкою Вістника, що оце тільки вийшла, київське видання цього нашого єдиного місячника виходить під редакцією особливого комітету, за котрий відповідає О. Олесь. Підписують журнал видавець Л. Старицька-Черняхівська й редактор д. Лисенко.

«щирих патріотів». Це буде зміна цілої політики російського правительства до нашої нації.

І може ця подія буде тією підвалиною, на якій збудується будуча доля України... Щаслива Україно! Щаслива, бо маєш таких синів.

Ми розійшлися упоєні надією на будучину. Другого дня нам стало ясно, що й картохляна страва не до смаку спіріллам.

Тоді ми перейшли на інші страви. Нічого не допомогло. Давали дуже ласу страву з усіх екстрактів—теж нічого не вдіяно. Спірілли були не веселі, худли і здається нездужали. Над вечір одна з спіріл зморщилась, скорчилась в клубок тай сконала. Се був натуральний кінець....

Холодна розпука огорнула нас при погляді на трупа сього так милого для нас створіння! Що коли вони всі або поздыхають, або порозривають себе? Адже тоді ми навіть не матимем доказів, що зробили відкриття не зможемо навіть зробити препаратів, як хоче поет Самійленко. І що його на світі Божому робити? І чого вони такі хорі, такі марудні? А спірілли тільки й виявляли життя тоді, як кидалися загризти одного з поміж себе. Кидалися жваво, бадьоро і здавалось, їх лютість зростала з поменшенням їх кількості. А кількість поменшалась значно, бо вони розривали на день по дві або й по три спірілли.

В заяві від редакції бувший редактор—видавець „Вістника“ проф. М. Грушевський пояснює цю зміну тим, що вже мета, для котрої було перенесено видання Вістника в 1906 році зі Львова в Київ, досягнута—круг читачів журналу значно збільшився і зміцнів, журнал забезпечив собі постійну участь цілого ряду визначних письменників. І от через те, що справа з виданням журналу стоїть на добрій дорозі, вельмиповажаний і славний діяч наш і учений проф. М. Грушевський гадає, що може вернутися в ряди тільки ближших співробітників журналу.

◀ *Українські справи в англійській пресі.* Гр. В. Бобринський певно і не сподівався, що лист, якого він послав до редакції „Times'a“ бажуючи бросити православ'я й „руську“ народність в Галичині й принизити й зганьбити українців, наробить такого шелесту й зацікавить англійське громадянство українськими справами. Лист Бобринського замість пошкодити українцям зробив їм справжню послугу бо ж через те, що справи українського народу обговорюються в пресі англійській, чужий народ—ціла англійська нація серйозно і вже неодноразово намагається зрозуміти дійсний стан річей, починає розуміти, хто справді в Галичині правий, а хто винний, хто пригноблені і хто гнобителі.

Дописи.

Конст. Гейко.

З землі колишнього славного Низового війська Запорозького. Хто буде сперечатись з тим, що твори видатних письменників, геніїв слова тоді найбільшу красу мають, найбільший вплив роблять на душу й розум людини, коли читаються на тій мові, на якій виходили ці твори з лабораторії великого розуму.

Це так зрозуміло, бо найпомітніші ж сліди творчості генія залишає серед того народу, який найближче, найрідніше тому генієві по національному укладові психіки.

А от же косянська шкільна рада на Полтавщині в цьому неперевна.

Недавно оце повітова управа розсилала каталог книг для бібліотек початкових шкіл косянського повіту, ухвалений шкільною радою. В цьому каталозі найшли таки собі місце й двоє прізвищ наших письменників. Щасливці ці—М. Вовчок та Т. Шевченко. Але під цими великими прізвищами замість їх оригінальних творів підноситься народів, наприклад, ось що:

Прийшовши одного ранку до лабораторії я вгледів мого приятеля блідою, схвилюваного, із очевидними прикметами божевілья в очах. Вигляд його перелякав мене і, передчуваючи щось страшне, я спитав: «Скажи! сталося якесь нещастя?» З невимовною тугою в божевільно смутних очах хитнув він головою: «Так, нещастя! Велике страшне, незмірне нещастя! Боже! яке нещастя! Вони не плодяться... Не плодяться!»—Хто вони? озвався я зачудований.—«Вони! Спірілли!—Але я... в йому заблис божевільний огонь... «я... ти мусиш заховати тайну! Я... хочу сам бути їм батьком. Я хочу взяти потайний шлюб із одною молодою спіріллою. Я знайду засіб це зробити. Ха-ха-ха!» І його скажений регіт залунав по великій залі лабораторії.

Волосся устало на моїй голові. Перед мною була нова жертва науки. Я розумів, що заперечувати йому шкідливо і тямив, що єдиний ратунок не швидко знайти відповідну сферу, де-б спірілли плодилися. Але в чому можуть плодитись спірілли? Та поки що треба ратувати приятеля. Тихо й ніжно став я вмовляти Тарадієнка і наводити його на думку, що ще не всі засоби випробовані, що ми ще не ужили ані метода Ehrlich'a, ані рецепти Gram'a. Звичайно, говорилося усе, що приносив язик. Для мене було важно витрати час, бо я був

У тебе красотка дочка
И не одиночка:
Няньчить, холить у запечка
Москаля сыночка.
Чернобровымъ завелася...
Вмѣстѣ знать грѣшили!

(Уривок з Катерини, Кобзарь в перекладі російських письменників).

Хіба це ще не трагізм нашої сучасної шкільної і поза-шкільної народньої освіти?!

Нехай же все єство наше запалиться святим вогнем протесту проти такої зневаги, такого знущання над меншим братом, над душею цілого народу, над його свята святих. За його ж, народа, копійку, политу потом і кровію, дають йому камінь замість хліба.

На всю шкільну бібліотеку можна придбати дві книги його рідних письменників, але з умовою, що й ці дві повинні бути в перекладі на чужу мову...

А ось ще один факт, того ж таки порядку:

З недавнього часу в Костянтині стала продаватись «Рада» з початку в кіоскові, а потім і у рознощиків. Цими днями завсідги дремлющее око городовика на цей час прокинулось і аж вжахнулось. З сумки рознощика визирало: «Рада» газета політична... Ах, так ти політичні газети носиш! крикнуло не в міру строге начальство, та за хлопчиком. Той тікати. Прибігло бідне та аж тремтить, так перелякалось строгого не в міру газетного «цензора».

Золотоноша. З великою цікавістю чекає інтелігентна частина нашого повіту виставки, яка має бути у Золотоніській Земській Гімназії 3-го й 6-го травня. На виставці будуть ось які речі:

1. Малюнки учнів, змальовані під доглядом художника д. Слобожанина.

2. Малюнки, моделі машин, фізичні прибори, а також деякі праці по хімії, зроблені учнями під приводом навчителя фізики д. М. Злобінцева.

3. Ріжні археологічні речі і старі гроші зібрані по Золотоніському повіту і упорядковані преп. д. М. Міртовським.

4. Кістки мамонта і ще де-яких зниклих звірів, знайдені або в Дніпрі, або де инде у Золотоніському повіті, зібрані викладачем природознавства д. Д. Демченком.

певний, що те хвилеве божевілья мого приятеля ніколи не вернеться, аби не навертати його думок на небезпечний шлях... Ледви вчув він ті імена, як вид йому став лагідніший, очі проясніли, чоло розгладилося і він вже звичайним голосом промовив: «Авже-ж».

І ми вжили методи Gram'a та вона пересвідчила нас тільки в тому, що спірілли підлягають впливу мітіленової синьки, стають від неї сизими і наче трохи жвавійшими. Але зрештою ми нічого не могли добитися і я бачив, як смутнішало обличчя Тарадієнкове—ознака нового нападу хвороби.

Тоді я зважився на героїчний засіб.

Слухай! озвався я до Тарадієнка: «я певен, що не помиляюсь. Слухай! мені прийшла геніальна думка: коли вони не хочуть нічого ані скоромного, ані пісного, то даймо їм... варенухи. Коли вони мікроби патентованого українофільства, то мусять любити варенуху над усе!... хочеш, наваримо зараз!» Тарадієнко зрадів, наче дитина: «Наварім, наварім! підхопив він мою думку».

«Кров предків заговорила».

(Далі буде).

Виставка ця дуже одрадне з'явище у нашому сірому житті. Вона найперше показує, що наша молодь цікавиться наукою, що праця викладачів і земські гроші не пропадають дарма, а дають гарні наслідки. Окрім того ця виставка зазнайомить багато наших Золотонішців з тим, чим досі вони часто нехтували. Кажемо про різні археологічні знахідки, а також старовинні речі; особливо селяне ніколи не звертали ніякісної уваги на ці речі. Тепер, побачивши, що ці речі навіть виставляють, багато людей зверне на їх увагу і може не одна старовина буде визволена від загибелі. Виставка має бути безплатна та ще й празниками. Можна думати, що багато й простого народу побуває на ній. Дай Боже!

Україніца в чужих виданнях.

В Петербурзькій журналі «Запросы жизни» поміщено в 8-ім ч. за б. р. рецензію С. Лисенка про «Українську жизнь». Появу цього журналу виставляє дуже. При обговорюванні завдань особливо важною вважається обіцянка редакції звертати увагу на „надто небажану“ ворожнечу поміж народами, що живуть на території України, себто поміж українцями, поляками та жидами. Отже тому то рецензент вітає факт, що поміж співробітниками „Укр. Ж.“ є такий жидівський письменник як В. Жаботинський. „Поляків бракує, але маємо надію, що згодом і їх тут побачимо“. Вкінці переповіджено зміст усіх статей журналу. — „Русское Богатство“ принесло в П. книжці рецензію книжку проф. Багалія „Очерки из русской истории т. I Харьков, 1911“ — збірника статей змісту переважно близького до українознавства. „Цікава — читаємо — ся книжка, не вважаючи на те, що годі погодитися з тою, чи іншою думкою автора, а особливо з нахилом до „панегірики“. Цінна книжка із за своїх матеріалів. В „Бюллетені книжних і літературних новостей“ маємо в 19—20 числі за 1911 р. статтю п. н. „Разказы В. Винниченка“; се є резюме заміток про Винниченка помічених в російській пресі. — В IV-ім томі „Вопросов права“ за минулий рік помістив проф. С. Котляревський рецензію на книжку бр. Нольде п. з. „Очерки русского государственного права“, що торкається й автономії України. — В „Историческо-ім Вестник-у“ (X. кн. за 1911) поміщено рецензію на працю ефремова „Історія українського письменства“. На думку рецензента є се книжка, на яку давно вже чекали. Талановитий автор виконав на думку рецензента своє завдання вдатно, написав книжку з захватом і видав її красно. Про сю саму працю подає рецензію м. п. також щодення ка-детська „Річ“, в ч. 243 за м. р. Рецензент замічує, що ся книжка певно відіграє в українськй письменстві визначну роль, дякуючи своїй серйозності та якості. — В ч. 273 тої самої часописі поміщено рецензію на євшанову публікацію „Під прапором мистецтва“. Рецензент закидає, що характеристиками письменників українських поданими в сій книжці годі вдоволитися; вони далеко не повні. Се тільки побіжні імпресіоністичні проби характеристик, инколи важні, частіше туманні, неясні, майже невловимі, без контурів та думки.

Петербурзька „Нива“ помістила статтю про українські писанки (12 ч.). Розказано в ній кілька народних вірувань про походження крашанок, способи крашення й обряди, що товаришать крашенню в деяких околицях, прим. у Гуцулів. Стаття кінчиться тими словами: „Українські і полуднево-слав'янські писанки, то — ціла школа, ціла традиція, що йде з глибини віків, основана на глибокому релігійному почутті та яка відзначається глибокою національною самостійністю“.

О. К.

„Бюллетені літератури и жизни“, двотижневника, що виходить в Москві, маємо за рік 1911, всього 7 чисел. В 1-м числі є „Черная Пантера и бѣлый Медвѣдь“ (ст. 7—9), се переказ рецензії Могиланського в „Річ“ на драму Винниченка. Багато — читаємо — тут можна змагатися і то з погляду реалізму, моралі і т. д. Мимо того п'єса ся захоплює своїм настроєм, драматизмом подій. І тут, як і в інших Винниченкових річах — бачимо деяку хаотичність творчості, непродуманість, боеву парадоксальність, частенько самої дешевої марки. Все ж таки і ся річ свідчить про значний художній дар та темперамент письменника, що все шукає. Отже вкінці тільки хочеться побажати, щоби художник з такою сильною правцею навчився розглядати і свою лівицю. На ст. 9 ще маємо рецензію на „Твори“ Т. Шевченка вид. Яковенка

Ч. 2. „Украинская писательница“ (ст. 54—55) се характеристика Кобилянської, написана з приводу перекладу кількох її оповідань у виданні „Польза“ (Універсальна Бібліотека). — На нижнім місці (ст. 34) маємо ще рецензію на „Очерк истории украинского народа“ М. Грушевського. — Ч. 3. На стор. 52 маємо рецензію на працю Багалія „Очерки из русской истории“. — В ч. 6 є коротка замітка про Винниченка „Разказы“ т. I (ст. 208). Писана вона за „Журналом для всіх“.

Б. М.

«Німецька преса про Шевченка». Крім часописей та журналів, наведених в поперед. ч. „Снопа“, помістили рецензії про Ш-а ще наступні: Pleine Presse, Frauen-Rundschau і Wiesbadener Tageblatt Romanzeitung (з 9/3 1912) пише: „Тут є понятний сей наболілий звук, що гомонить з тих пісень, сей прошибаючий крик болю не над власною судобою, а над недолею свого нещасного, роздертого і ногами потоптаного народу. Отсей сум над своїм народом надає Шевченковим пісням пориваючого, величавого тону і робить їх з пісень одного народу піснями усього людства, в котрих трагізм людського життя наводить свій пориваючий відгомін...“ „Zeit im Bild“ (за март 1912) говорить між иншим: „Треба властиво дивуватися, що вже давніше не відважився хто забратися до сеї мозольної праці. На всякий случай повинен на се заслужити сей палкий герой свободи України, що з кріпака видвигнувся вкінці на визначного малара і національного поета своєї вітчизни. З його пориваючих і жаркою любовію свободи переповнених пісень відзивається крик усього гнетного людства та зворушує нашу душу могутими образами і казочною силою вислову до теплового співчуття. Томик, окрашений численними малюнками з офорт Ш-а, дає нам дуже докладний і ясен образ артистичної та людської індивідуальності цього великого поета“. — Характеристичну замітку читаємо в „Kölnische Zeitung“ з (5/4 1912). „...Що се за чоловік з отсим твердим суковатим назвищем? Його чули доси хіба одиниці, а прецінь повинен обрарований світ навикнути до цього звуку. Бо Т. Ш-о — се сильний, оригінальний поетичний талант, що національним полетом своїх пісень збудив увесь нарід з кайданів гнету до свободи. ...А прецінь за отсей короткий час, в котрім він міг творити яко вільний артист, помножив поетичне багатство що мало великі успіхи у його земляків не лишень яко національний спадок, але й задержало до нинішнього дня свою естетичну і загально-людську вартість.“

Книжки, надіслані до Редакції:

М. Комаров. До „Української драматургії“. Збірка бібліографічного знадібку до історії української драми й театру за 1906—1912 рік. З додатками та поправками до „Української драматургії“ до 1906 р. Одеса 1912 р. Друкарня Фесенка. Видавництва „Сніп“ № 3. ціна 90 коп.

Г. Коваленко-Коломацький (Гр. Сьогобочній). З часів поривів і надій. 1900—1903. (оповідання) Київ 1911 р. ціна 40 коп. Друкарня Петра Барського

Михайло Грушевський. Про Українську мову і українську школу. Київ 1912 р. ціна 10 коп.

С. Черкасенко. Рідна школа. Видання „Благотв. О-ва издація общепольных и дешевых книг“ № 65 ціна 45 коп. С. П. Бург. 1912 р. друкарня Т-ва Стайковой.

Христя Алчевська. Вишневий цвіт. Харків 1912 р. ціна 75 коп.

П. Михайлович. На громадські теми. Видавництво „Нове Життя“. Київ 1912 р. ціна 15 коп.

Г. Васківський. До ґрунту. Збірник (Самотній, Феєрія. До ґрунту.) Київ 1912 р. ціна 1 карб.

Никиф. Мнушко. Думи-квіти. З творів. Київ 1912 р. ціна 25 коп.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1912 РІК НА ЧАСОПИСЬ.

„ДІЛО“

Виходить щодня. Передплата на рік для Російської України 44 корони, на пів року 22 корони; за зміну адреси 50 сотиків. А-п реса редакції: Галичина, Львів, Ринок ч. 10. Oesterreich Lemberg.